

Rondje om de kerk

de boodschap
de bisschoppen
de burens

Grenspalen

Dubbelinterview met de bisschoppen van Utrecht en Haarlem.

'Mensen moeten die verschillen in visie niet overdrijven.'

Groots in het gewone

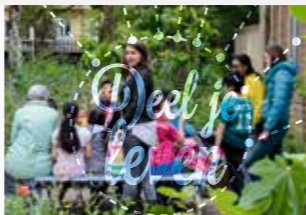
De vanzelfsprekendheid van het alledaagse kerk-zijn.

'In de kerk kún je elkaar tegenkomen...'

Gluren bij de burens

Missionaire inspanningen van de Protestantse Kerk.

'We willen het in ieder geval hebben geprobeerd.'

Zeg, wat geloof jij eigenlijk?

Over kennis en ervaren van het geloof van parochianen.

'Genade is voor mij een tweede kans krijgen.'

En verder:**Van de redactie**

Rondje om de kerk 2

Column

Geen kleine boodschap! 3

Het verzoende bestaan

De kracht van de vredegroet..... 14

Moedig leiderschap

Quasimodolezing 18

Getuigen van een komende wereld

De Goede Herder gemeenschap 20

En dan nog dit

Wijdingen en digitale bisschoppen..... 22

Service

Berichten, agenda en colofon 23

De Achterkant

De kerk is een herberg 24

Rondje om de Kerk**Redactioneel**

Direct nadat de Ronde van Frankrijk in Parijs is afgesloten, beginnen de criteriums: eendaagse wielkoersen in Nederland en België. Hier kunnen de renners zich laten zien aan het wielerspubliek en een stevige zakcent opstrijken. Ze worden wel 'rondjes om de kerk' genoemd, omdat hetzelfde parcours meerdere keren wordt afgelegd en uitgezet is rond een dorpskern. Aan het parcours verandert er in de loop van de jaren niet zoveel, zo nu en dan wordt er een bocht wat anders genomen, wordt er opnieuw geasfalteerd of worden er - met historisch bewustzijn - nieuwe kasseien in de straat gelegd. Het blijft een rondje om de zelfde kerk, die er vaak al eeuwen staat. In dit nummer ook zo'n rondje om de kerk, die van ons wel te verstaan. Zij staat er ook al eeuwen en uiterlijk verandert er niet zoveel of niet zo opvallend, als sommigen wel zouden wensen. Hoewel, de bisschoppen gaan online, wordt in dit nummer gemeld!

Een lang interview met die beide bisschoppen vormt de hoofdmoot van dit aprilnummer, waarbij de vermeende verschillen tussen hen helemaal niet zo groot blijken als vaak wordt

gedacht. Kerken hebben het toch al niet zo makkelijk in deze tijd en je kunt elkaar dus maar beter versterken en aanvullen dan elkaar de maat nemen. Bij het uitvergroten van verschillen ben je immers ook meer bezig met de kwestie van het kiezen van kasseien dan met hetgeen waar het werkelijk om gaat.

Waar het werkelijk om gaat in geloof komt ook aan bod in het artikel over het onderzoek naar de geloofsbeleving dat pastoor Annemieke Duurkoop hield onder oud-katholieke, meelevende kerkleden. Er bestaat een schreeuwende behoefte aan meer onderbouwing van de eigen identiteit, zo komt naar voren en er worden vragen gesteld bij de communicatie in de kerk op dit punt. Om ter harte te nemen.

Naast kennis is ook de 'geleefde solidariteit' een wezenlijk element dat we tegen komen op onze ronde; pastoor Robert Frede schrijft daarover. En met ook nog een zijwaartse blik op de equipe van de PKN lijkt dit nummer ons ruim voldoende voor een rondje leesplezier.

De redactie

Geen kleine boodschap!

Column Frans Bossink

Branding. Nee, ik bedoel niet de golven op het strand. Ik bedoel het Engelse woord *branding*: een 'marketing' strategie om een merknaam te 'promoten'. Omgezet in populair Nederlands betekent het: 'je ding neerzetten'. En je ding, ja, dat ben je zelf.

Laatst was ik bij een presentatie over wat sociale media in je werk kunnen betekenen. De dame vertelde onder meer hoe ze steeds bezig was zichzelf als professional te 'branden'. Om haar positie op de markt ten opzichte van haar concurrenten te verstevigen. Sympathiek vond ik het niet, al dat gecirkel om je eigen image. Maar ik dacht ook: wat doe ik eigenlijk zelf wanneer ik weer eens iets op Feestbook zet?

Is dat ook iets voor de Oud-Katholieke Kerk, *branding*? En past dat eigenlijk wel bij de boodschap van de kerk? Och, oud-katholiek is een goed merk. Dat licht mag toch gezien worden! Sterker nog, als meer mensen in een oud-katholiek licht zouden leven, dan zouden zij en de kerk (en de wereld) daar alleen maar beter van worden. Een win-win-(win-)situatie. Toch?

Maar wat ik zie, is tamelijk bescheiden. Een beetje te. Sommigen zeggen dat die bescheidenheid nou juist déél uitmaakt van de boodschap. Maar ik vraag me af of wij niet, net als veel landgenoten, stiekem vinden dat geloven toch iets is voor achter de voordeur, waar je verder niet veel ruchtbaarheid aan geeft. Een geactualiseerde schuilkerkmentaliteit dus, waar we preken voor eigen parochie. Of zijn we werkelijk bezorgd dat we – als we ons 'vrienden maken met de valse *branding*' (vgl. Lucas 16:9) – uiteindelijk onze boodschap verloochenen?

Die boodschap is natuurlijk niet de kerk zelf, als een soort vierde persoon van de Heilige Drie-eenheid. 'Dat is rooms,' is de oud-katholieke reflex. Kan wezen, maar als je het daarbij laat, ben je je alleen aan het afzetten tegen de concurrentie, zonder dat je je laat zien! Dat blijft een kleine boodschap dus. Wat is de boodschap dan wél? Dat we daarover in vrijheid spreken, en dat in ons zoeken zowel de traditie als ook de grote vragen van onze wereld en van ons eigen leven serieus worden genomen, dat hoort bij het merk 'oud-katholiek'. Maar niet uitsluitend. Het hoort ook bij andere (voormalige schuil)kerken. Bij diepgangzoekers, vluchtelingenhelpers en zoveel anderen. Misschien moeten we niet zozeer ons merk, maar veeleer deze houding *branden*. En vriendschap aanbieden aan geestverwanten. En krachten bundelen. En zo de boodschap versterken.

Proud to be OK!

Grenspalen

Een dubbelinterview met twee bisschoppen

Robert Frede & Dio van Maaren

‘Eén kerk, bestaande uit twee kerken.’ Misschien wat kort door de bocht om het zo te formuleren, maar in feite komt het daarop neer. De beide bisdommen van de Oud-Katholieke Kerk van Nederland vormen elk een zelfstandige ‘lokale kerk’, met elk een bisschop aan het hoofd ervan. En al heet de baas van het grootste bisdom (Utrecht) dan ‘aartsbisschop’, hij is daarmee zeker niet de baas van de herder van het kleinste bisdom (Haarlem). Tot zover alles duidelijk. Maar de letterlijke omvang van het verschijnsel Oud-Katholieke Kerk in Nederland vraagt erom dat er

in de praktijk veel samen wordt gedaan. Vandaar één Bisschoppelijk Bureau, één landelijk ‘Collegiaal’ bestuur, één Synode met vertegenwoordiging uit beide bisdommen en een keur aan commissies en andere ‘gremia’ waarin beide bisdommen zijn vertegenwoordigd.

Een logische samenwerking, maar ook een verband, waarbinnen verschillen in grootte, in personele en financiële draagkracht, maar ook in visie en leiderschapstijl van twee bisschoppen gemakkelijk kunnen leiden tot voelbare spanningen ‘op de grens’ tussen hun bisdommen.

Redactie: Herkennen jullie die gevoelens van spanning tussen de beide bisdommen?

Schoon: Natuurlijk. Maar gevoelens zijn vaak wat ondefinieerbaar. En ze zijn vaak het gevolg van onzekerheid bij degene die ze verwoordt. Die zelf z’n eigen positie binnen de kerk probeert veilig te stellen of vast te stellen.

Redactie: Dat klinkt als een jij-bak: het ligt aan de mensen zelf... Maar het werkt concreet door in veel geledingen: onder- of oververtegenwoordiging in commissies, ongenoegen over de aandacht van een jongerenpastor, gedoe over de verdeling van de financiën...

Schoon: Ik vind het eigenlijk... wat zal ik zeggen, te zwak? Zorg dan dat je genoeg aandacht krijgt als je vindt dat het te weinig is. Doe er wat aan. Of, als je vindt dat er in elke commissie evenveel mensen uit Haarlem als uit Utrecht moeten zitten, zoek die mensen dan.

Vercammen: Wij moeten er meer over praten met elkaar. Meer in gesprek gaan ook over verschillende visies. Maar zelfs in een kleine kerk hoeft niet iedereen hetzelfde te denken. Wij hebben twee bisdommen, dat zijn twee lokale kerken. Wij respecteren en versterken elkaar door te bevestigen: ‘Jij bent daar het teken van eenheid en de geestelijke leider en ik hier.’ En zo hoort het ook. Dat wil niet zeggen dat het altijd even gemakkelijk is. Maar laat alsjeblieft ook de ruimte om binnen bepaalde grenzen een eigen identiteit te ontwikkelen. Daar wordt alleen onze kerk maar sterker van.

Schoon: Er zijn wel eigenaardigheden in beide bisdommen. Eerst al qua grootte natuurlijk: het bisdom Utrecht beslaat heel Nederland, behalve de provincie Noord-Holland, minus het Gooi. Altijd jammer vind ik, want juist Hilversum is een rijkere parochie. En dat is meteen één van de belangrijke

verschillen: het merendeel van het geld zit in Utrecht, niet in Haarlem.

Vercammen: Maar dat is ook een kwestie van solidariteit. Dat moet gewoon voorop staan. Er zijn fondsen in Utrecht die ook investeren in het bisdom Haarlem en zo hoort het ook. Er is geen enkele ambitie om dat allemaal in het Utrechtse te houden. Integendeel.

Redactie: Het bisdom Haarlem als het ondergeschoven kindje in de verboudingen?

Schoon: In een interview in De Oud-Katholiek noemde mijn voorganger het bisdom Haarlem ooit ‘de bijwagen van Utrecht’. Bij het zien van de drukproeven werd hem gevraagd: ‘Wil je dat er echt in hebben?’ Hij zei: ‘Ja, dat moet er per se in’. Dat is hem niet in dank afgenomen. Ik ervaar dat niet zo, eigenlijk. Haarlem klaagt soms, over achterstelling of wat ook. Maar aan de andere kant leunt Haarlem soms ook te gemakkelijk achterover en denkt van: ‘Nou, laat ze het aan de andere kant van de bisdomsgrens maar oplossen’. Ja, dan heeft Haarlem het ook aan zichzelf te danken.

Eigenlijk is het jammer dat de andere bisdommen* vacant zijn. Want omdat we twee bisdommen hebben, is de kans groot dat ze tegen elkaar uitgespeeld worden. Dat is niet vruchtbaar en het is ook niet slim. Je kunt de vruchten plukken van de sterke kanten van de ander om daar zelf ook beter van te worden.

Redactie: Jullie vertegenwoordigen ook twee soorten oud-katholieken: Joris is door toetreding in de kerk gekomen en Dick is erin geboren. Leidt dat ook tot andere visies op de kerk?

Schoon: Misschien is de vraag naar de identiteit van de kerk sterker voor mensen die toegetreden zijn dan voor hen die van huis uit oud-katholiek

zijn. Die zijn zó vanzelfsprekend oud-katholiek, dat ze zich helemaal niet meer afvragen of de kerk bestaansrecht heeft. Het is het water waarin je zwemt. Dat kan de moeilijke kant hebben dat je je niet meer afvraagt waar die kerk heen gaat of wat je ermee moet. Maar ik denk dat je dat verschil in visie niet moet overdrijven.

Vercammen: Bij mij was de overgang (*In 1988, vanuit de RKK, red.*) een heel diep ingrijpende ervaring, die mij echt getekend heeft. Uiteindelijk was het alles achterlaten en de sprong wagen, dus dan ontstaat er ook een grote verbondenheid. Maar is mijn relatie met de kerk daardoor meer intens dan die van een geboren oud-katholiek? Ik kom geboren oud-katholieken tegen die een zeer intense relatie met hun kerk hebben, waar ik heel veel respect voor heb. Dat zie ik ook bij Dick. Maar wat mij betreft tekent dit wel mijn *drive*.

Redactie: Wat waren jullie ambities toen je bisschop werd?

Vercammen: Toen ze mij in 2000 tot bisschop hebben verkozen, droomde ik dat de kerk belangrijker zou worden. Ook voor de oecumene. En voor de samenleving. Ik vond wel, en dat heb ik toen ook met mijn voorganger besproken, dat we nogal sterk naar binnen keken. Dat remde de ontwikkeling. Daar wilde ik aan werken.

Schoon: Ik heb bij mijn verkiezing (*in 2008, red.*) gezegd dat er minstens een tiental kerkplekken bij moesten komen in het bisdom. Nou, het is er tot nu toe eentje geworden en ik heb er ook eentje gesloten, dus de balans komt netjes op nul uit. (*lacht*) Maar het is nog steeds mijn doel om die parochies te stichten. Op de traditionele manier of op nieuwe, andere manieren, die we misschien nog niet eens kennen.

Redactie: Joris, in ‘De Pelgrim’ het tv-programma

waar je aan meewerkte, zei je: ‘Ik moet niet altijd de bisschop zijn die mensen verwachten’. Wat bedoelde je daarmee?

Vercammen: Mensen vluchten soms de kerk in om zekerheid te vinden. Daarmee ontvluchten ze hun eigen onzekerheden in het leven, hun eigen vragen. En ze verwachten dan van een bisschop of van een pastoor of van de kerkelijke leer dat zij die onzekerheden opvangen. Maar zo werkt het niet. Ik ben niet de garantie voor de zekerheid die in een mensenleven niet te vinden is. Ik wil een relatie aangaan met mensen, ze bij elkaar brengen, zodat ze samen kunnen optrekken in het zoeken van de navolging van Christus. Natuurlijk is het niet aangenaam om met vragen te zitten, maar je moet dat niet projecteren op je pastoor of op je bisschop.

Schoon: Ik denk dat mensen mij over het algemeen als een aardige jongen beschouwen. Maar als pastoor heb je ook de ervaring dat je soms de ‘tegenover’ moet zijn van de gemeente. Dan moet je ook dingen kunnen zeggen die tegen de draad in gaan. En voor een bisschop is dat niet wezenlijk anders. Ik lijk altijd heel aardig en vrolijk, maar ik kan ook heel erg hard zijn, weet ik van mezelf. Je bent een team met elkaar, maar de bisschop moet wel soms een pastoor terechtwijzen. Of ontslaan zelfs. Dat is niet makkelijk. En dan is het wel fijn als je een collega hebt met wie je kunt overleggen.

Redactie: Joris, jij bent van de ‘beweging’, de ‘oud-katholieke gedachte’, die geïnjecteerd moet worden in andere kerken en in de oecumene. Is die ‘beweging’ belangrijker dan de kerk zelf?

Vercammen: Wij zijn in Nederland de voortzetting van de middeleeuwse katholieke kerk, wij zijn de katholieke kerk. Daar zit de roeping in dat wij een bijdrage te leveren hebben aan de eenheid van de kerk. En die bijdrage is een open katholicisme, betrokken op het leven, op de Heer, op de hemel

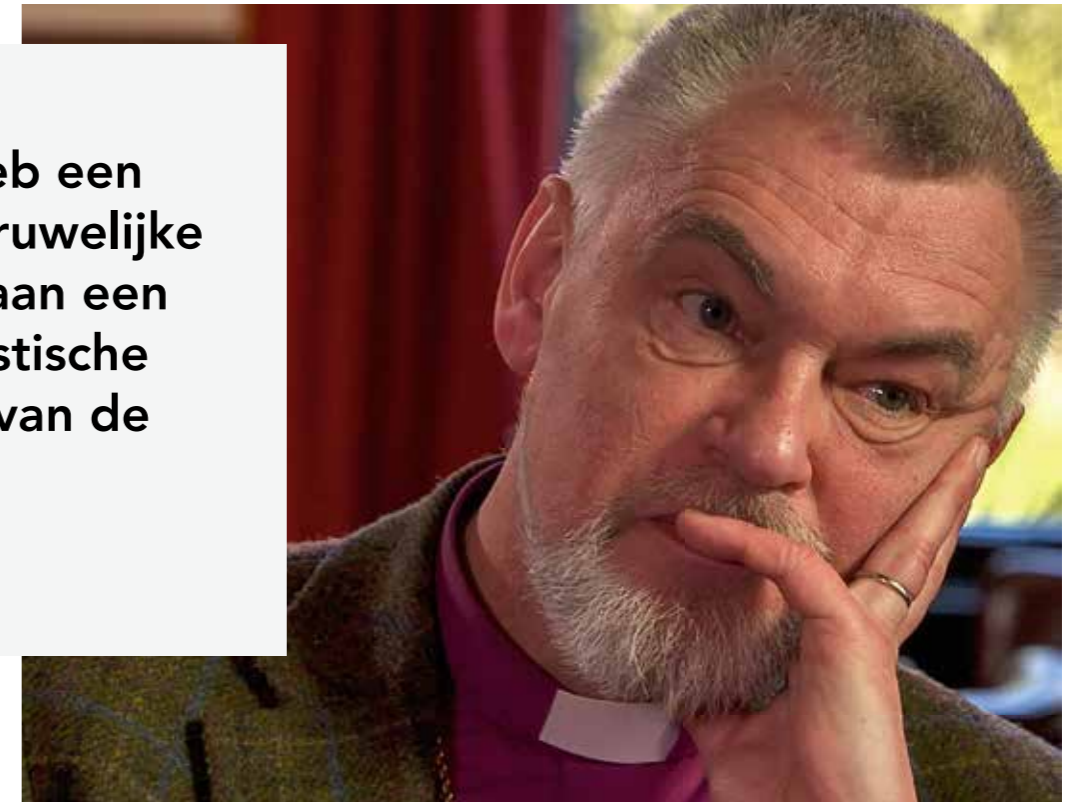
“ Ik ben niet de garantie voor een zekerheid, die in een mensenleven niet te vinden is.

Passende symboliek: Bestuurlijk dateert de grens tussen Utrecht en Noord-Holland uit 1351, maar in het gebied rond de Vuursche bleven conflicten bestaan tot 1719. Toen zijn langs de hele grens 22 hardstenen palen geplaatst, met aan de ene kant het wapen van de provincie

erkennen en op basis van die wederzijdse erkenning een gemeenschap te vormen. Nu, met de kerk van Zweden bijvoorbeeld, hebben we dat punt bereikt en dat is eigenlijk revolutionair. Het is werkelijk een heel concrete vorm van het overbruggen van een kloof, die er inmiddels vijf eeuwen ligt. We hebben veel contacten wereldwijd en belangrijk is met name Joris' lidmaatschap van het Centraal Comité van de Wereldraad van Kerken. Praktisch is dat voor onze kleine kerk bijna *overstretched*, we reiken bijna te ver. Maar we kunnen het niet laten, want dat zou onze eer te na zijn. We hebben een unieke kerk en een ijzersterk concept. We kiezen

“ Ik heb een godsgruwelijke hekel aan een moralistische uitleg van de bijbel.

en op elkaar. Binnen een parochie, een bisdom en uiteindelijk wereldwijd. Beweging is een dynamisch woord en daarom hou ik er wel van. Maar als dat woord gebruikt wordt als reducerende term, in de zin van: 'Jullie zijn maar een beweging en geen kerk', dan ben ik het daar helemaal niet mee eens. Wij zijn kerk en als dusdanig dragen wij bij tot de hele kerk. Maar dat is het probleem in de oecumene: we moeten af van al die confessies, en daar komen we alleen vanaf als we allemaal weer katholiek worden. Niet rooms-katholiek, maar 'katholiek' in de oud-kerkelijke betekenis van het woord. In die zin staan onze vijfduizend leden voor vele duizenden die hetzelfde denken. Maar wij hebben één groot voordeel, namelijk dat we er ook echt voor uitkomen en dat we eraan kunnen werken om het te realiseren. Dat wij een confessie zijn geworden, dat geeft ons in zekere zin stevigheid. Maar aan de andere kant doet het natuurlijk

afbreuk aan ons getuigenis als we opgesloten raken. Dan wordt het een 'confessietje' als alle anderen.

Schoon: Als je spreekt over de oud-katholieke beweging, dan zou het kunnen betekenen dat de kerk zoals die bestaat, te weinig in beweging is. En dat kan irritaties opwekken. Ik vind het goed dat Joris daar voorzichtig mee is en het niet tegen elkaar uitspeelt. De kerk *is* in beweging. Dat is door alle eeuwen zo. Als het tegen elkaar uitgespeeld wordt, dan irriteert het me wel, ja. Als ik erin hoor: 'De kerk zoals die nu functioneert, is niet in beweging', dan is dat een miskennis van de inzet van al die mensen. Ik kijk niet naar de miljoenen die niet oud-katholiek zijn, ik kijk naar die duizend die wel op zondag in de kerk zitten. En ik denk: 'Nou, daar doen we het dus mee.' De oecumenische opgave van de Oud-Katholieke Kerk is om de katholiciteit in andere kerken te

Utrecht en aan de andere het wapen van het graafschap Holland. Grenspaal 12 staat in Lage Vuursche, aan het hek van restaurant Boschoord. En precies daar is de plaats van onze handeling: het dubbel-interview met de bisschoppen van Utrecht en Haarlem.

dus voor die zoektocht naar katholiciteit en tegelijk verheug ik me in onze kleinheid, ik zit daar helemaal niet mee.

Redactie: *Sij bent hartstochtelijk historicus. Speelt dat een belangrijke rol in je visie op de kerk?*

Schoon: Ja. Als je niet weet waar je vandaan komt, weet je ook niet waar je heen gaat, zo simpel is het. De kerk baseert zich op schrift en traditie en die beide moet je heel goed kennen. Ik ken niet heel veel mensen die dat doen. We moeten ervoor waken dat dat besef verloren gaat, want dan word

je een modieuze grill zonder wortels. Die historische kennis bevestigt m'n geloof. Je leeft niet vanuit het verleden, je leeft vanuit de toekomst. Maar daarvoor moet je het verleden wel goed kennen. Want alles is al een keer gebeurd en geprobeerd. Nou, dan kun jij 't ook nog een keer proberen. Maar je hebt dan niet een soort last op je schouders van 'oh, ik móet slagen'. Dat geeft veel vrijheid.

Redactie: *Terug naar Haarlem-Utrecht. Dick, je hebt niet het gevoel dat je overvleugeld wordt door je buurman?*

Schoon: Niet door hem. Maar soms wel door mensen die hem zo zien. Vorige week mochten we samen de regenboogvlag in ontvangst nemen voor de EuroPride Vlaggenactie. Dus dat heb ik met veel plezier gedaan. En degene die de vlag overhandigde, 'vond het toch wel heel bijzonder om

voor een aartsbisschop te staan'. Want: 'Een aartsbisschop is natuurlijk toch meer dan een bisschop'. In de anglicaanse en rooms-katholieke traditie is dat ook zo, daar is de aartsbisschop werkelijk meer dan de bisschoppen. Sommige mensen in onze kerk hebben dat ook, en als vanzelf wordt Joris dan gezien als de baas van de hele Oud-Katholieke Kerk van Nederland.

Vercammen: Dat is dat confessionele kader in de hoofden, hè, van een hiërarchische structuur, waar er dus eentje de baas is. Maar dat het een partnerschap is van verschillende bisdommen, ja dat dringt niet altijd door. Daarom is het zo belangrijk om uit te leggen: hij is de oud-katholieke bisschop van Haarlem en ik ben de oud-katholieke aartsbisschop van Utrecht. En dus niet de oud-katholieke aartsbisschop van Nederland. Dat luistert nauw...

Redactie: Vind je dat Joris binnen de lijntjes kleurt? Of dat hij meer ruimte inneemt dan hij eigenlijk zou moeten doen?

Schoon: Nee, maar ik zie de kleurplaat ook tamelijk ruim, dus hij blijft er netjes binnen. En als hij erover heen gaat, roep ik hem wel terug. En soms denk ik: het is ook goed dat hij ruimte neemt, want die lijntjes zijn ook in beweging. Het christendom in West-Europa is in crisis, om het maar zachtjes uit te drukken, dus we moeten soms wegen gaan die we nog niet kenden of waarvan we soms denken: ‘Dat is niet oud-katholiek’. Maar als het niet de weg is die God met ons voorheeft, dan zullen we dat ook wel merken, want dan mislukt het. Zo simpel is het.

Redactie: Een bisschop als profeet, herder, leraar...

Schoon: (lacherig) Ik profeet? Nou ja, als ik profeet ben, dan kijk ik misschien iets verder dan de neus van een gemiddelde oud-katholiek lang is. Zoiets? Maar hoe ik dat doe, dat weet ik niet. Door wat ik schrijf, door wat ik zeg, door aan dit interview mee te doen? Nee, ik weet dat niet zo goed.

Redactie: Waarom zo relativerend?

Schoon: Misschien is ’t wel een beetje gemakzuchtig, maar ik wil mezelf niet teveel onderscheiden van elke gedoopte christen die z’n doop serieus neemt. Elke christen is profeet, herder, leraar op zijn en haar manier. En ik ben daar eentje van. Ja, de eerste van het bisdom. Dat realiseer ik me. Maar ik zal me daar niet zo snel op laten voorstaan. Als herder ben ik... als het goed is ben ik pastoor voor de pastoors. En als leraar probeer ik de theologische kennis van de pastoors en de andere gemeenteleden in het bisdom op peil te houden. Door de kennis die ik persoonlijk heb te delen of te laten blijken. En door die van anderen in te brengen.

Vercammen: Ik vind het een grote verantwoordelijkheid om tot die dienst geroepen te zijn. De herder die respectvol met mensen omgaat. De profeet die toch... die een perspectief uitzet van: ‘Het kan nog altijd net iets anders, nog net iets beter, er zit nog net iets meer in, in de wereld, laat het er alsjeblieft uit komen’. En de leraar die de wijsheid van het evangelie probeert te verkondigen en over te brengen. Dat model is zo heilzaam voor de kerk. Ja, dat spreekt wel tot mijn fantasie en tot mijn hart. Ik herinner mij heel goed hoe diep het moment van mijn verkiezing bij mij binnenkwam. Dat kan ik zo weer oproepen. Maar mijn beperktheden zitten soms wel in de weg.

Schoon: Ik vind het eigenlijk zo’n opgave en zo’n eer om christen te zijn, dat het bisschopsambt er bijna bij verbleekt. Dat maakt misschien dat ik het wat teveel relativeer. Kan ook zijn natuurlijk dat ik het niet aandurf, dat kan ook. Dat ik eigenlijk denk: ‘Het past niet bij me om met die eer bekleed te worden’. Bij mijn verkiezing was de meerderheid die voor mij stemde zo groot dat ik dacht: ‘Ja, nou ga ik ook geen veertien dagen bedenkijd nemen, want ik moet wel eerlijk zijn’. Maar niet alsof ik dat bisschopsambt zo graag zou willen. Dat is eigenlijk nooit het geval geweest. Maar als de kerk na de viering van de mis van de Heilige Geest zegt: ‘Jij moet het doen’, ja, dan mag je geen nee zeggen. Dus wat dat betreft is dat bisschopsambt bijna een

logisch uitvloeisel van de doop. Maar als iemand collectant moet worden op basis van z’n doop, vind ik dat net zo mooi.

Redactie: In de vorige Oud-Katholiek heb je een stuk geschreven over de opvang van vluchtelingen. Daar wilde je per se niet ‘Dick Schoon, bisschop van Haarlem’ onder hebben staan, maar gewoon ‘Dick Schoon’.

Schoon: Weet je, ik hoef me niet te bewijzen met m’n bisschopsambt. Iedereen weet wie Dick Schoon is in de Oud-Katholieke Kerk. Dus mijn naam volstaat en die hoef ik niet nog eens te verdedigen met mijn titel erbij. En ik spreek ook niet als bisschop, vind ik, op zo’n moment. Ik hou er zelf niet van als mensen mij vertellen wat ik moet denken of doen. Dus ik zal dat, ook als bisschop, naar anderen niet gauw doen. Ik kan materiaal aandragen om het gesprek gaande te houden of gedachten te vormen. En daar ben ik heel beperkt in, want mijn gedachten zijn echt niet zo origineel.

* Na veel gesteggel in de Middeleeuwen tussen pausen en vorsten over het recht bisschoppen te benoemen, werd in 1559 het oude bisdom Utrecht door Paus Paulus IV geografisch verkleind, maar tegelijkertijd verhoogd tot aartsbisdom met de onderscheidende bisdommen Utrecht, Haarlem, Deventer, Middelburg, Leeuwarden en Groningen. De effectuering van de nieuwe indeling ging moeizaam door de politieke spanningen in de Lage Landen, die uiteindelijk leidden tot de Tachtigjarige Oorlog. In 1570 kon pas de laatste bisschop Aegidius de Monte te Deventer worden geïnstalleerd, maar na 1577 bleef deze zetel bijna tweehonderd jaar leeg (vacant). Ook het bisdom Haarlem kwam tijden lang zonder eigen bisschop te zitten en werd bestuurd door het kapittel van Haarlem. Na de breuk tussen Rome en Utrecht waren er alleen nog oud-katholieke bisschoppen van Utrecht en Haarlem. In het bisdom Deventer waren geen parochies meer aanwezig, maar toch besloot men de bisschop van Deventer te behouden om de Apostolische Successie te waarborgen door de aanwezigheid van drie bisschoppen. De toenmalige Cleresie stond immers geheel alleen. En het heeft een enkele maal in de

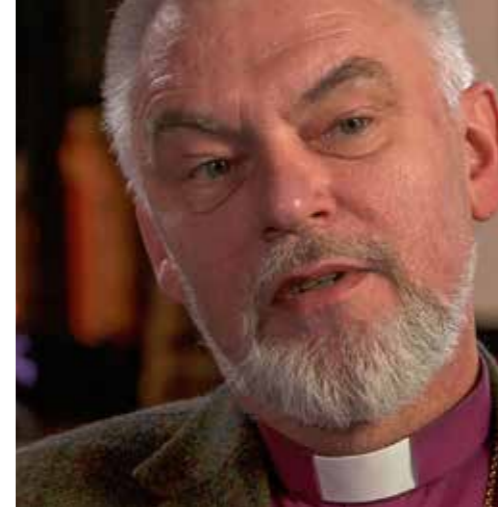
En dus schrijf ik dat als privépersoon en niet als bisschop. Ik ga dat niet in een krantje zetten, dat vind ik flauwekul. Ik wil niet een van die column-schrijvertjes worden.

Mensen zijn natuurlijk op zoek naar autoriteit en pasklare antwoorden, maar in mijn preken heb ik dat ook altijd afgewezen. Aan een moralistische uitleg van de Bijbel heb ik een godsgroeielijke hekel. Daar is de Bijbel niet voor bedoeld. En als we het nou over een profetische functie hebben van een bisschop, een profeet zegt: ‘Jongens, het gaat fout, tenzij je je bekeert van je slechte weg’. Nou dat vind ik nogal een pretentie om dat te doen. En die profeet lijdt dan zelf ook. Nou, wij hebben het zwaar in ons functioneren, maar ‘lijden’, dat is toch iets anders hoor.

Redactie: Maar Joris, jij stond vorige week op de kansel en je zei: ‘Ik vind dat we vluchtelingen op moeten nemen, veel meer dan nu gebeurt’. En nog

geschiedenis ook aan een zijden draadje gehangen, waarbij een bisschopswijding afhangt van de nog resterende bisschop van Deventer. Deze bisschop was in feite een ‘Jan zonder Land’, zoals Antonius Jan Glazemaker, de tot nu toe laatste bisschop op die zetel, zich zelf typeerde. Na de instelling van het Collegiaal Bestuur als breder bestuurscollege en de aanwezigheid van oud-katholieke bisschoppen in de andere kerken van de Unie van Utrecht, was de noodzaak voor het bezetten van de zetel van Deventer niet meer aanwezig en werd deze na de verkiezing van Glazemaker tot Aartsbisschop van Utrecht in 1982 vacant gelaten tot op vandaag. Aan de bisschop van Deventer hebben we nog wel een van de fraaiste stukken uit ons erfgoed te danken: de bisschopsstaf, die Aegidius de Monte voor zich zelf liet maken. Nu te zien in de schatkamer van Museum Catharijneconvent.

Het twee uur durende gesprek met de bisschoppen is ook opgenomen op video. U kunt de opnames hier bekijken: www.okkn.nl/pagina/3842

meer van die hartelijke woorden. Daar stond je toch als bisschop te preken?

Vercammen: Als je goed omgaat met het ambt, dan weet je dat het geen autoritaire zaak is. Dus we moeten het cultiveren dat er altijd dialoog aan te pas komt. Als ik iets zeg als bisschop is dat niet per se het laatste woord, want de Geest is in het ambt, maar de Geest is ook in de hele kerk. Het is een uitnodiging. Want de kerk heeft de taak om te interpreteren. Het is nooit van: ‘Nu moet je daaraan gehoorzamen’. Anders ga je op een autoritaire manier om met het ambt. En dat is een aanfluiting van het ambt. En als ik vorige week over vluchtelingen heb geprekeerd, dan stel ik de vraag ‘Is dat nou het beste wat Europa kan overkomen, zoals we daar nu mee omgaan?’ Dat is een moreel appel doen, maar dit is iets anders dan te zeggen: ‘Ik heb de oplossing’.

Schoon: Als herder vind ik het ook een heel belangrijke taak om te proberen de kudde bij elkaar te houden. Vanuit ons christelijke hart moeten we alle vluchtelingen opvangen, maar ik ken ook heel wat oud-katholieken die daar heel anders over denken, maar dat niet hardop durven zeggen. Maar die wel PVV stemmen. Ook in mijn eigen parochie. Wat moet ik tegen die mensen zeggen: ‘U zit fout?’ Om mijn privémeninkje te geven: ‘Ik vind dat de kerk dit vindt en u hoort er dus eigenlijk niet bij?’ Want

dat is dan het gevolg. Wie ben ik om dat te zeggen? Dan moet je wel heel zeker zijn van je zaak. Mijn politieke mening klinkt heus wel door in mijn preken, want ik preek al weken niet anders dan over vluchtelingen. Oplossingen heb ik ook niet. Maar voortdurend heb ik precies hetzelfde gezegd als Joris.

Vercammen: Ik wil absoluut niet in de val trappen waar predikanten twintig, dertig jaar geleden in traptten, dat ze op de stoel van politici gingen zitten. Dat mag je als bisschop niet doen. Maar wij hebben wel de deskundigheid om te vragen: ‘Is dit nou het beste wat mensen kan overkomen?’ Je hebt politiek geïnspireerde predikanten gehad, die werkelijk politici werden en zeiden: ‘Er is eigenlijk geen andere weg dan deze weg, dus volg mij’. Die overspelen hun hand. Als je dialoog en ambt en ambt en gemeenschap niet samenhoudt, dan haal je het ambt onderuit. Je haalt de ziel eruit.

Redactie: Geen grote verschillen tussen jullie, dus?

Schoon: Nee, dat heb ik niet gezegd. Maar er is zoveel wat we gemeenschappelijk hebben, dat die verschillen heel gerechtvaardigd zijn. En het zijn geen gefixeerde posities of bewuste stellingnames. Ze hebben met onze karakters te maken en met onze emoties, maar het zijn altijd zoektochten naar hoe nu verder. Dus wie de meningsverschillen of verschillen van optreden tussen de bisschoppen zo fixeert, ja, die zou ik daar toch wel ferm op willen aanspreken. En dat is niet als jij-bak bedoeld, maar als uitnodiging om verder te komen, want het is onvruchtbaar.

Vercammen: Geef ons nou de ruimte om het op onze eigen manier te doen, net zoals je aan die twee bisdommen de ruimte geeft. Speel dat niet altijd tegenover elkaar uit. Laat ons nou in die twee realiteiten onze kerk sterk maken, dan wordt het geheel ook sterker.

Deel je leven

Ondertussen bij de burens

Missionair elan van de Protestantse Kerk

Dio van Maaren

Nynke Dijkstra in actie tijdens de Missionaire Ronde

De buurttuin van Marcusconnect in den Haag

Ondertussen hebben de burens van de Protestantse Kerk het er maar druk mee, met het omvormen van hun kerk voor de nieuwe tijd. Binnenkort laden Hans van Ark en Nynke Dijkstra van de afdeling Missionair Werk en Kerkgroei elke week hun bestelbusje weer vol met materialen en ideeën om overal in het land met predikanten en gemeenteleden in gesprek te gaan over 'missionaire kerk zijn'. Tijdens deze zogenaamde 'Vierde Missionaire Ronde' krijgt het nieuwe gezicht van de Protestantse Kerk van Nederland weer meer vorm. In 2009 werd voor het eerst deze manier ingezet om plaatselijke gemeenten zich bewuster te laten worden van hun missionaire opdracht: 'Richt je focus naar buiten'. Ondersteund door onderzoek van het bureau Motivaction en begeleid door wetenschappers van de Vrije Universiteit Amsterdam worden vanuit het landelijk centrum plaatselijke gemeenten

geïnspireerd om open kerken te worden, die meer en meer aansluiting vinden bij de vragen en behoeften van 'buitenstaanders'. De 'Missionaire Ronde' is maar een van de uitwerkingen van het nieuwe elan dat de PKN in de historische fusie van de Gereformeerde, de Hervormde en de Lutherse Kerken in Nederland. Na tientallen jaren van hopen, voorbereiden en opruimen van hobbels op de weg, was er eindelijk sprake van één gezamenlijke Protestantse Kerk. 'Maar wat hebben we dan aan die ene kerk van ons?' was de vraag die op de feestelijke startdag in 2005 dringend naar voren kwam. Want ook - en juist - de PKN merkte de harde realiteit van sterk teruglopende ledenaantallen en een slinkende belangstelling voor kerkelijk leven. Het werd een vraag die de daaropvolgende jaren alleen maar sterker werd.

Pioniersplekken

Een van de andere antwoorden kwam in de vorm van het opzetten van 'pioniersplekken'. Een ambitieus plan om voor het einde van 2016 in heel Nederland maar liefst honderd plaatsen te creëren, waar de plaatselijke kerk op geheel nieuwe manieren naar buiten zou treden. Plekken, waar volop geëxperimenteerd zou kunnen worden met nieuwe vormen om mensen van buiten en aan de rand van de kerk te bereiken met de oude boodschap. En zo kon het gebeuren dat een braakliggend stukje grond in een achterstandswijk in den Haag is omgevormd tot een buurttuin en er een nieuwe gemeenschap aan het ontstaan is, ook met buurtbewoners met veelal een moslimachtergrond. Of dat de bovenverdieping van een Amsterdams café in Oud-West op zomaar een avond een groep buurtbewoners huisvest die, naast een glas

bier, een Bijbelverhaal op tafel hebben liggen en daarover met elkaar in gesprek gaan. Of dat een reeds bestaand wijkloopcentrum in Zeist door een protestantse wijkgemeente werd verrijkt met een buurtpastor, die klaar staat voor de vragen en noden van de bezoekers. Of dat een emeritus-predikant, die zich na gedane arbeid rustig in Almere-Poort dacht te vestigen, maar merkte dat er helemaal geen kerk in zijn nieuwe stad was, het toch niet kon laten en nu met een omgebouwde SRV-wagen door de wijk rijdt om zo 'mobiel kerk te zijn'. Creatieve initiatieven en concepten, vaak buiten de gebaande paden, maar met een open oog en warm hart voor mensen die normaal nooit een voet binnen de gewone kerkmuren zouden zetten.

Heilige Huisjes,

Daarbij gaan er ook heel wat heilige huisjes omver. Want kun je dit soort activiteiten zomaar 'kerk' noemen? En wat als er iemand zo geraakt is door nieuw gevonden geloof, dat hij of zij gedoopt zou willen worden, is daar dan ook plaats voor binnen zo'n nieuw gevormde gemeenschap? In de kerkorde van de PKN is er ruimte voor gemaakt om de pioniers de bevoegdheid te geven om te dopen of het avondmaal te vieren, zelfs al hebben ze niet de volledige kerkelijke opleiding op hun naam staan. Maar waar moet je dan dopen? In Amsterdam wisten ze het wel: de vijver van het Vondelpark bleek er zeer geschikt voor. Maar hoe vorm je een doorgaande gemeenschap van moslims en christenen in een buurttuin? In den Haag hebben ze het antwoord nog niet...

Mislukken

Maar dat is geen probleem. Het mag immers ook mislukken. En de ervaringen die worden opgedaan, in gelukte en in mislukte experimenten, kunnen worden benut om andere en nieuwe initiatieven betere kansen te geven. De PKN heeft er in ieder geval voor gekozen om er stevig in te investeren: goedgekeurde projecten kunnen minimaal op drie en maximaal op acht jaar financiële steun rekenen

vanuit het landelijk werk. Een grote investering, die iets wegheeft van 'we moeten het nu doen, nu het nog kan'. Is het daarmee ook een wanhoopsinitiatief, een laatste kans voor de PKN om zichzelf op de kaart te zetten? Nynke Dijkstra van de afdeling Missionair Werk en Kerkgroei: 'We leven in de kerk niet van wanhoop, maar van hoop. En we willen het in ieder geval geprobeerd hebben'.

Geloofsgesprek

Een steeds terugkerend thema bij alle initiatieven voor een missionaire kerk is dat het succes staat of valt met het gewone geloofsgesprek. Ook tijdens de nieuwe Missionaire Ronde gaat het onder meer over de uitdaging aan gewone gemeenteleden om zelf het gesprek aan te gaan met de eigen omgeving van vrienden, burens en collega's over wat hen persoonlijk raakt en aanspreekt in het geloof. Het thema is ook niet voor niets: 'Deel je leven'. Nynke Dijkstra: 'Het gaat er niet om dat je op alles antwoorden weet, maar dat je wel iets kunt zeggen over wat geloven voor je betekent. Liefst bij een goede maaltijd!'

Inspiratie

Er is veel in beweging bij onze burens van de Protestantse Kerk, meer dan in dit artikel kan worden genoemd. En wat er ook aan verschillen mogen zijn met de mores van onze Oud-Katholieke Kerk, kwaad kan het zeker niet om eens te 'gluren bij de burens', om ons te laten inspireren en om nieuwe ideeën op te doen. De uitnodiging om het gratis materiaal te gebruiken van de verschillende missionaire rondes of om aan te schuiven bij een van de middagen of avonden van de staat ook open voor leden van andere kerken, dus waarom daar geen gebruik van gemaakt?

Lees hier alles over het missionair werk van de Protestantse Kerk:

<http://tinyurl.com/j6umhvg>

In Utrecht staat ook een pioniersplek op stapel, en wel in samenwerking tussen de OKK en de PKN. Bernd Wallet, pastoor van Utrecht, over dit project:

Doel van het oecumenisch pionieren in Utrecht is de opzet van wekelijks gezongen avondgebeden op een weekdag, met ontmoeting eromheen: de **Utrecht Evensong & Pub Experience**. Het model van de viering is de populaire *Choral Evensong*, tweetalig in het Nederlands en Engels. Uit onderzoek blijkt er een aanzienlijke groep mensen in de stad te zijn die niet (meer) naar de kerk gaat op zondagmorgen, maar wel regelmatig een *Choral Evensong* bezoekt. Deze *Evensong* is in Nederland meestal een concert in de kerk of deel van een avonddienst, maar zelden een gezongen avondgebed zoals in Engelse kathedraalen en colleges.

Het idee is daarom om op koopavonden een Engelse *Evensong* te zingen, met goede koren en musici, in een monumentaal gebouw, met symboliek, kruis en kaarsen. Een wekelijks gebed, gedragen door lokale kerken. De Protestantse Gemeente Utrecht en het metropolitaan kapittel van Utrecht zijn de ondersteunende partners in deze mogelijke pioniersplek van de PKN. Omdat we niet alleen maar een extra viering of concert aan het kerkelijk programma willen toevoegen, maar uit zijn op verbreding van het kerk-zijn, is het niet eenvoudig alles meteen goed af te stemmen. Er is meer gesprek nodig dan we eerst dachten, en verschillende visies strijden nog om de voorrang. Want wanneer wordt een gemeenschap gesticht? Tijdens de zang, de koffie of het bier, de ontmoeting, of bij al die zaken samen? Hoe ga je om met een vorm van vieren in kerkgebouwen die daar niet voor zijn ingericht? Als je het dan anders wilt doen, dan wel graag meteen goed. Maar hoe? Daar zijn we nog mee bezig.

In alle parochies van onze kerk is er van tijd tot tijd discussie over de toekomst en de richting van de gemeenschap: wat doen we eigenlijk nog – en wat doet het ertoe dat wij bestaan? Het is heel belangrijk dat deze discussie gevoerd wordt. De vanzelfsprekendheden worden ook rondom een bestaande parochie steeds minder en natuurlijk is het goed om over je bestaansrecht na te denken: *Wat draag je uit? Wat is eigenlijk je boodschap?*

Groots in het gewone

De vanzelfsprekendheid van het parochiebestaan

Robert Frede - pastoor van de oud-katholieke parochie Haarlem

Vaak bekruipt me echter ook het gevoel dat we in onze parochies te hard en met te weinig mildheid naar onszelf kijken. Het bestaande wordt in deze manier van zelfonderzoek vaak als ‘gewoon’ en ‘vanzelfsprekend’ beschouwd, en de blik wordt snel naar buiten gericht – naar de dingen die we missen of die we bij andere parochies of gemeentes wél menen te zien. Ik vind dat niet altijd heel constructief. Je maakt daarmee jezelf klein en straalt weinig waardering uit voor hetgeen er wél gebeurt. En als je er zelf al zo naar kijkt, wat zal een voorbijganger er dan wel niet van denken?

Gezamenlijk project

Er zijn niet meer zo veel vanzelfsprekendheden met betrekking tot de kerk, maar het eenvoudige bestaan van een kerkelijke gemeenschap getuigt van grote inzet en verbondenheid van mensen met elkaar en met het gedeelde geloof in God. In het bestaan van de gemeenschap ligt al een groot deel van haar boodschap besloten. Mensen verbinden zich met elkaar voor een langere periode en zij hebben een gezamenlijk project; dat is in de geïndividualiseerde samenleving zeker niet vanzelfsprekend. Ik begeef me nu op glad ijs. Zelfgenoegzaamheid en zelfgekozen isolement liggen op de loer als je bovenstaande zinnen te vaak leest. Ze zijn daarom ook niet geïsoleerd te lezen of te begrijpen. Een parochie is als het goed is meer dan alleen het feit dat zij bestaat – er gaat ook iets van uit. Mensen kunnen deelnemen aan de vieringen, worden uitgenodigd na de kerkdiensten, er ontstaan gesprekken en daaruit ontstaat wellicht nieuwe verbondenheid. Er hoeft niet altijd iets bijzonders te gebeuren in de parochie om een gerechtvaardigd bestaan te hebben.

Kún je...

Veel mensen vinden juist in het ‘gewone’ van de

zondagse vieringen, in het koffiedrinken daarna en in het feit dat je wordt opgemerkt, ook als je er een tijdje niet bent geweest, steun en rust voor het dagelijks leven. Je kunt in gesprek raken met mensen die je anders niet tegen zou komen, omdat we in het dagelijks leven vaak in ‘hokjes’ leven. De wereld van de advocate raakt die van de verpleger eigenlijk nooit. Maar in de kerk kun je elkaar tegenkomen. Kún je elkaar tegen komen. Want je moet er ook voor open staan. In die zin is er natuurlijk ook bij deze zienswijze weinig ruimte voor zelfgenoegzaamheid. In het gemeenschappelijke van een viering en zeker ook bij de koffie daarna – als je daaraan deelneemt – is er ook altijd het appel om om te zien naar degene naast wie je net nog in de kerkbank zat. Doorgaans denk ik dat we onze boodschap niet altijd alleen maar belijden en vorm geven in de eucharistieviering, maar ook proberen er met de buurman op een andere manier gestalte aan te geven, zowel op zondagen als tijdens onze andere kerkelijke bijeenkomsten.

Geleefde solidariteit

Als je mij vraagt: wat is nou een van de kernboodschappen van ons geloof? dan zou ik altijd antwoorden: *Leven in verbondenheid en solidariteit met elkaar*. Dat kun je heel groot zien – en het is erg belangrijk dat dat ook structureel zo gezien wordt – maar het gebeurt vaak in het kleine. In de buurt, soms op je werk en in ons (oud-katholiek) geval ook in de parochie. De parochianen die op zondag naar de kerk komen, die het parochieblad maken, in het koor zingen of de kerktuin onderhouden: zij zijn de tekenen van geleefde solidariteit met elkaar. Niet iedereen zal dat zo onder woorden brengen, er spelen wellicht ook andere motieven mee, maar in grote lijnen is dat zo. En naar mijn mening is dat allerminst vanzelfsprekend. Het lijkt alleen zo, omdat mensen het vaak al heel lang doen.

In de loop der jaren heb ik een zekere afkeer van het woordje ‘nog’ met betrekking tot kerkelijke activiteiten gekregen. In het ‘nog’ zit altijd aarzeling. Of er voldoende menskracht is, of het wel zinvol is, of niet eigenlijk ouderwets is om energie aan deze activiteit te besteden. De ongelovig klinkende vraag ‘Hebben jullie nog een vrouwenvereniging?’ – ja, en die voldoet goed. Daarmee doe ik geen uitspraak over de komende twintig jaar, maar ik laat wel zien dat het nu goed is om in deze vorm naar elkaar om te zien. En daar gaat het volgens mij om in het kerk-zijn: In liefde en solidariteit omzien naar elkaar, de eerste gemeente deed dat al – zij het op het andere wijze dan nu.

Het dagelijkse klein-klein

Natuurlijk is het goed dat we ook over nieuwe vormen nadenken en zijn grote en meeslepende activiteiten erg belangrijk om ‘op de kaart te blijven’. Het deed mijn geïndividualiseerde oud-katholieke ziel zeer goed om op grootse wijze het 125-jarig bestaan van de Unie van Utrecht te vieren en daarbij de deuren wijd open te gooien. De grote groep mensen die samen enthousiast staan voor ons geloof en onze kerk, geeft mij kracht en inspiratie om thuis weer door te gaan in het dagelijkse klein-klein. Maar ik weet ook dat het daar – in mijn eigen, soms kleine parochie – moet gebeuren. En het gaat écht beter als je daar ook trots op bent; als je er voldoening in kunt vinden dat het toch elke zondag weer mogelijk is om samen te komen rond de tafel van Heer, omdat een groep mensen zich verbonden heeft om dat mogelijk te maken.

Als je solidariteit en gemeenschap ervaart – en daar gaat het volgens mij om – dan wil je niets anders dan dat anderen deze kans ook krijgen: Ik zou zeggen: als kerk hebben we toekomst!

Het verzoende bestaan

de boodschap van de vredegroet

Wietse van der Velde

Verzoening. Wat is het toch een prachtig woord. Herstelde verhoudingen na een aanvaring. In de wereld om ons heen is er vaak maar bitter weinig van te merken. Tussen partijen, belanghebbenden, voor- en tegenstanders, hele bevolkingsgroepen of tussen mensen onderling.

Maar gelukkig is daar dan de kerk! Dat is immers de gemeenschap van met God en elkaar verzoende mensen. Van de eerste christengemeenten werd een prachtig getuigenis afgegeven: 'Zie hoe lief ze elkaar hebben!' Dat was volgens kerkvader Tertullianus (+ca. 230) de jalouse constatering van mensen buiten de lichtkring van de kerk. De onderlinge liefde en vrede van de christenen deed de buitenstaanders verlangen om ook erbij te mogen horen. Het moment bij uitstek waarop de verzoening in de kerk wordt gevierd, is de eucharistie. Als de woorden uit de Bijbel hebben geklonken en hun weerklank hebben gevonden in de preek, dan is het tijd voor het vieren van het verzoende leven. In de liturgie van onze kerk hebben we het oudkerkelijke gebruik hervat om als inleiding op het

aandragen van de gaven van brood en wijn de voorganger de vredegroet van de Heer te laten zingen. Daarna volgt de oproep 'Geef elkaar de vrede!' Immers, in het Matteüevangelie (5, 23-24) zegt Jezus: 'Wanneer je dus je offergave naar het altaar brengt en je je daar herinnert dat je broeder of zuster je iets verwijt, laat je gave dan bij het altaar achter; ga je eerst met die ander verzoenen en kom daarna je offer brengen.'

Teken van vrede

Ook al zijn christenen verzoende mensen, het zijn wel mensen die met huid en haar op deze aarde leven. Kwaad, onvrede, jaloezie en boosheid kunnen ook het bestaan van christenen onderling aardig verzieken. Niet voor niets is er aan het begin van iedere eucharistieviering de schuldbelijdenis, waarbij wij ons te binnen roepen dat er in ons leven - door doen of nalaten - zaken zijn die om Gods genadige vergeving vragen. En vlak voordat men Christus op intense wijze ontmoet in de tekenen van brood en wijn, komt de vraag naar een verzoend bestaan dus nog eens expliciet

naar voren. Leven in vrede en verzoening met God betekent ook willen leven in vrede en verzoening met onze medemensen. Die bereidheid laat je zien door de mensen om je heen een teken van vrede te geven.

Gemeend

Soms ontstaat er na die oproep een waar pandemonium van mensen die door de kerk gaan en als het kan iedereen een hand of zelfs een kus geven. Over de vorm van dat delen van de vredegroet kan men van mening verschillen, maar niet over de inhoud ervan. En voor mij zit daar soms het probleem. Ik herinner mij het verhaal over een nu al enige tijd overleden dame in één van onze parochies. Zij was wat verzuurd en deed haar onvrede het liefst op de pastoor neerkomen. Bij het delen van de vredegroet stak de pastoor haar een hand toe. 'Mee je dat nou?' reageerde de vrouw afwerend. Voor de betreffende pastoor was het geen gemakkelijke zaak en taak om toen met de viering verder te gaan. En het komt helaas ook voor dat christenmensen enthousiast de vredegroet delen, maar bewust de

persoon tegen wie zij iets hebben overslaan. Als je dat als pastoor bemerkt, kun je dan nog wel met goed fatsoen de viering voortzetten, wetende dat diezelfde mensen even later aan de communiebank verschijnen? Soms gebeurt het dat er een viering ter gelegenheid van bijvoorbeeld een kerkelijke vergadering plaatsvindt. De vredegroet wordt gewisseld, men gaat ter communie, maar even later worden er in de discussie de bitterste verwijten naar het hoofd van een medechristen geslingerd. Waar alleen de hartstochtelijke liefde voor God en de mensen een plaats zou moeten hebben, winnen de verkeerde hartstochten. En ver weg is dan het 'Zie, hoe lief zij elkaar hebben!'

Dood in de pot

Ook al noemt de apostel Paulus de christenen hier op aarde heiligen, zij zijn niet altijd heiligen in de zin van vlekkeloze mensen, maar als men bewust onverzoend aan de tafel van de verzoening gaat, ja, wat dan? In de viering van Witte Donderdag wordt het verhaal van de instelling van de eucharistie uit 1 Korintiërs 11 gelezen. De tweede helft

van dat gedeelte gaat over het onwaardig eten en drinken van het lichaam en bloed van de Heer. De communie betekent niet alleen de gemeenschap met het lichaam van Christus, maar ook de gemeenschap met de andere leden van Christus, de medechristenen, die eten van dat ene brood en drinken uit die ene beker. Paulus constateert dat er door onwaardig deelnemen aan de eucharistie in de kerk van Korinte 'veel zwakke en zieke mensen zijn, ja, dat er ook al veel van hen gestorven waren'. Als ik die woorden hoor, dan heb ik daar moeite mee. Is dat geen vorm van magisch denken van de apostel? Maar misschien zit er wel veel waars in zijn opmerking. Als christenen in de kerk van Christus niet echt bereid zijn om met elkaar als verzoende mensen te leven - dat hoeft echt niet te betekenen dat ze geen verschil van mening kunnen en mogen hebben en dat daar ook niet indringend met elkaar over gepraat mag worden - , als christenmensen niet echt bereid zijn om zich met elkaar te verzoenen en daarvoor de ander de broeder- of zusterhand te reiken, dan betekent het dat de kerkgemeenschap zwak en ziek is, ja, dat de dood in de

pot zit. Dan kan de oude kerkvader met zijn constatering dat de onderlinge liefde van de christenen de buitenstaanders enthousiast laat toetreden, wel inpakken.

Hartstocht

In ons land beleeft de christelijke kerk nu niet bepaald de meest bloeiende periode van haar geschiedenis. Dat geeft soms onzekerheid en dat leidt tot spanningen. Maar het betekent niet dat we bij de pakken moeten gaan neerzitten: we zijn geroepen om de verzoening voor te leven en door te geven. En wij kunnen dat alleen maar doen als verzoende mensen, mensen die bereid zijn om elkaar vrede te wensen en elkaar welgemeend de hand, de vredegroet te geven. Wij moeten onze prachtige eucharistievieringen waar maken. Als we door dat te doen onze hartstocht vormgeven, dan kunnen wij ook woorden en daden van verzoening spreken en stellen in onze wereld die daar op zit te wachten. 'Zie, hoe lief ze elkaar hebben! Ze geven elkaar de vrede!' Dat is de kerkgemeenschap waar ik – toch nog steeds – van droom.

Zeg, wat geloof jij eigenlijk?

Antwoorden ter inspiratie

Inge van Maaren - Annemieke Duurkoop

Wat gelooft een oud-katholieke, niet-theologisch geschoolde kerkganger eigenlijk en wie heeft daar weet van? Met die vraag hield emeritus pastoor Annemieke Duurkoop zich bezig tijdens haar studieverlof. Een logische vraag, wil je als pastoor een goed beeld hebben van dat geloof en beter kunnen aansluiten bij je parochianen. Een belangrijke vraag, wil je als gemeenschap van kerkgangers groeien aan elkaar. En toch ook: een vraag die in de parochiepraktijk weinig wordt gesteld.

Annemieke nam acht interviews af met tien vragen waarin verschillende aspecten van het geloof ter sprake komen: leer en praktijk, beleving en kennis. De geïnterviewde kerkgangers onderscheiden zich van elkaar in leeftijd, geslacht en opleiding, ze zijn oud-katholiek van huis uit of toegetreden. Annemieke noemt haar onderzoek een verkenning en heeft niet de pretentie dat haar bevindingen een algemeen geldende stand van zaken weergeven. Toch deelt ze haar verslag van de verkenning het liefst met zoveel mogelijk anderen, omdat ze heeft ervaren hoe waardevol het is, voor pastores en parochianen, om samen te spreken over het persoonlijk geloof. 'Mijn ervaring met het afnemen van de interviews is, dat iedereen een geloofsverhaal heeft dat rijk en vol is,' schrijft ze in het hoofdstuk 'Conclusies en aanbevelingen'.

Kennis

In het interview worden voornamelijk het persoonlijk geloof en de geloofsbeleving gepeild. Eén

van de tien vragen is een expliciete kennisvraag. Bijna alle geïnterviewden moesten het antwoord op deze vraag schuldig blijven. Ook bij de overige vragen bleek dat kennis - over wat we geloven en hoe we dat vieren - gemist wordt, in dubbele betekenis: 'afwezig is' en 'als gemis wordt ervaren'. Het kennen van de betekenis van de inhoud biedt verrijking voor het geloof. Het brengt ook verantwoordelijkheid met zich mee en vraagt om onderhoud. Kennis voegt een kwaliteit toe aan het eigen geloof en de geloofsgemeenschap.

Schraal

Is het een signaal dat de door de landelijke kerk georganiseerde cursus 'Theologie voor belangstellenden' al snel volliep met deelnemers en dat voor een inmiddels geplande herhaling van die cursus alweer twintig aanmeldingen zijn ontvangen? Natuurlijk, te voorbarig om nu conclusies te willen trekken, maar de behoefte van die kerkgangers aan meer onderbouwing van hun identiteit en die van de kerk lijkt duidelijk. Zegt het ook wat over mogelijke schraalte in communicatie in de kerk, in de vieringen? Worden woorden nog verstaan, gebaren begrepen? Weten we de traditie vorm te geven in onze tijd? De inhoud van het evangelie te herkennen om ons heen? De tien vragen uit de verkenning van Annemieke leveren voor individu en gemeenschap voldoende gesprekstof op.

Wat zegt het priesterschap jou?

Wat vind je van de handeling 'knielen'?

Is God een persoon of een 'iets'?

Wat betekent 'verlossing' voor jou?

Sneak preview

Als sneak preview met een aantal handige tips schreef Annemieke Duurkoop onderstaande bijdrage over 'Wat gelooft een oud-katholieke kerkganger?' – Een verkenning in acht interviews'. Het hele verslag met de vragen, antwoorden, conclusies en aanbevelingen is verkrijgbaar als PDF-bestand bij a.duurkoop@planet.nl.

Niet afwachten

Vrijwel alle parochies organiseren vormingsactiviteiten. We bieden deze aan en we wachten af wie er naartoe komt. In de meeste gevallen neemt slechts een klein aantal parochianen hieraan deel en meestal ook dezelfde parochianen. Dat betekent dat we van de meesten van onze parochianen niet weten wat zij geloven. Uit de gesprekken na de interviews en uit eigen observatie weet ik dat er ook weinig of geen uitwisseling over geloof plaatsvindt tussen parochianen onderling. In plaats van af te wachten wie er naar een gespreksavond komt, kun je ook mensen persoonlijk aanspreken met de vraag: 'Ik zou het mooi vinden als jij op die avond ook komt en wilt vertellen wat jouw ideeën zijn of wat jij graag daarover zou willen weten.' Wil niet iedereen gezien worden, niet alleen in moeilijke situaties maar ook in zijn of haar

'De vaste gebeden vind ik heel waardevol'

'Genade vind ik zo'n moeilijk woord.'

'Het is wel heel apart om dit alles zomaar uit te spreken.'

'God? Ik weet het niet. Het is dus geen iets en geen iemand.'

'We bidden thuis wel maar niet in eigen woorden.'

'Geloof geeft een extra dimensie aan je leven.'

'Dat een priester 'de plaatsbekleder van Christus is, totdat hij wederkomt' heb ik nooit geweten.'

'Zonde heb ik een beetje uit mijn begrippenwereld verdrongen.'

'Genade is voor mij een tweede kans krijgen.'

geloofsleven? Wil niet iedereen het idee hebben 'Mijn aanwezigheid doet er toe, niet alleen bij het koffiezetten of misdienen maar ook bij het praten over geloof'? Voor elke bijeenkomst kun je weer andere mensen vragen. Nog een suggestie: laat een aantal parochianen interview-vragen maken onder begeleiding van de pastoor. Zij kunnen andere parochianen interviewen, de antwoorden uitwerken en verspreiden in de parochie en daarbuiten. Ook hiervoor kun je steeds andere mensen vragen.

Bouwstenen

Voor de priesteropleiding zou het maken van interview-vragen, het afnemen en het uitwerken van de interviews een leerzame opdracht kunnen zijn: je leert te luisteren en je te richten op de ander. Wat gelooft en ervaart de ander en, niet onbelangrijk, wat leert de ander mij? Welke toekomstige herder zou dit niet willen leren? Ik denk dat dit ook de basis moet zijn voor kerkopbouw. Als ons geloof de bouwstenen vormt waarmee wij mogen bouwen op het fundament dat Christus heet,

dan moeten we wel ongeveer weten wat voor stenen dat zijn. Het leert ons ook om naar buiten toe iets meer te brengen dan enkel een opsomming van alle positieve kenmerken van de Oud-Katholieke Kerk. Deze kenmerken vormen toch niet de enige drijfveer om zondags als gemeenschap van gelovigen in Christus bij elkaar te komen?

Wist ik niet!

Uit de interviews blijkt dat er hier en daar nogal wat kennis ontbreekt over geloofsleer en geloofspraktijk. Natuurlijk, je hoeft niet alles te weten of te begrijpen. Maar in de gesprekken na de interviews kwam naar voren dat men dit wel als een gemis ervaart. Achtergrond en betekenis van een tekst, van een handeling of gebaar in de liturgie leiden tot meer verdieping. We kunnen deze lacune laten voortbestaan, het is immers ieders eigen verantwoordelijkheid om deze kennis te verwerven. Maar tegelijkertijd is het de verantwoordelijkheid van de pastoor om ook hierin als herder voor te gaan en theologische kennis niet voor zichzelf te

houden, maar te delen met alle parochianen. Dit gebeurt natuurlijk al in de verkondiging, maar die kent hierin ook zijn beperkingen. Een suggestie: Veel parochies delen vóór de dienst een liturgieblaadje uit. Op de achterkant daarvan zou je met een zekere regelmaat een kort stukje kunnen plaatsen over een bepaald geloofsonderwerp, waarover parochianen wel meer zouden willen weten of zouden moeten weten. Eén van de geïnterviewden kwam op hetzelfde idee. Hij voegde daaraan nog toe, dat zo'n stukje uitnodigt om daar tijdens het koffiedrinken met elkaar verder over te praten. Na een jaar zou je deze stukjes kunnen bundelen en verspreiden. Ook in de gespreksbijeenkomsten, waarvoor iedere parochiaan vanaf nu dus persoonlijk wordt uitgenodigd, kun je op een aansprekende manier kennis overdragen. Ik durf te stellen dat alle parochianen echt wel iets meer willen weten. En omdat dat zo is, kun je mét elkaar de vraag beantwoorden: 'Zeg eens, wat geloof jij eigenlijk?'

‘Dag Hammarskjöld mag niet vergeten worden’, betoogde K.G. Hammar, emeritus aartsbisschop van de kerk van Zweden tijdens de Quasimodolezing 2016. ‘Hammarskjöld wist religie en politiek te verenigen; hij putte uit een diepe mystieke bron om zijn dagelijkse politieke werk vorm te geven. Hij is daarin een voorbeeld, niet alleen voor politieke leiders maar ook voor ieder mens die ernaar streeft om te leven en te werken vanuit een zuiver hart.’

Ook voor aartsbisschop Hammar zelf was Dag Hammarskjöld een voorbeeld. Op enig moment had hij het helemaal gehad met de kerk als instituut. Het gedachtegoed van Dag Hammarskjöld wees hem echter de weg naar het diepere niveau van *self-forgetfulness*, een sleutelbegrip in het werk van Hammarskjöld.

Politiek en geloof zijn één

Na zijn overlijden in Afrika in 1961 werd pas echt duidelijk uit welke bronnen Dag Hammarskjöld putte en hoe hij worstelde om stilte te vinden, vrij van angst te worden en zijn eigen ‘zelf’ te overwin-

zijn uitgegeven met de titel *Merkstenen* en vertellen over zijn ‘onderhandelingen met God’. Volgens Hammarskjöld zelf vertellen deze fragmenten hoe

de liefde, dat je leven zinvol maakt, waar je ‘ja’ tegen zegt en dat je aanzet tot actie, tot handelen. Door ontvankelijkheid kunnen we de liefde ontvangen die ons ten dienste stelt van anderen.

‘Niet ik, maar God in mij’

Dat is wel even wat anders dan de gebruikelijke leiderschapsideeën over *control*, maakbaarheid of het verwezenlijken van doelen. Dit is ook een andere manier van ontmoeten. De ander is geen instrument om je eigen doel te realiseren maar een medemens; in de ontmoeting probeer je het beste in elkaar boven te brengen. En daarvoor moet je je angsten overwinnen, vrij zijn in je denken en voelen, innerlijke rust bereiken en je kunnen overgeven aan dat wat op je pad komt.

Het was met deze zelfvergeving dat Dag Hammarskjöld zijn werk deed voor de Verenigde Naties en uiteindelijk in 1961 in een vliegtuig stapte. Het zou een moeilijke ontmoeting worden en met Buber als bron bereidde hij zich voor om de

separatistische leider Moise Tshombe vanuit innerlijke vrede tegemoet te treden. Kon hij weten dat dit zijn laatste vlucht zou worden? Hoewel het een worsteling was, had hij aanvaard dat hij deze weg moest gaan. ‘Niet ik, maar God in mij’ zo schreef hij in 1953. En in december 1960: ‘De weg, je moet hem volgen. De kelk, je moet hem drinken. Het einde, je moet het dragen.’ Kwetsbaar zijn, je diepste overtuiging volgen, je ego bevechten en je vijanden weerstaan, dat is moedig leiderschap.

Bidden om de goede afweging

De andere spreker, Tweede Kamerlid Carola Schouten, belichtte het thema vanuit haar dagelijkse, Haagse praktijk. Ook hier een worsteling. Met de media die snelle krachtige antwoorden willen. Met een schijnbaar onkwetsbare opstelling om in de Haagse arena te overleven. Met de eigen drijfveren, en de vreselijke dilemma’s waar politici nu eenmaal voor staan. Een van de moeilijkste beslissingen die Carola Schouten in dit verband

noemde, was de beslissing om IS te bombarderen om de weg vrij te maken voor de Jezedi’s die een berg op waren gevlucht en daar dreigden om te komen. ‘Ik bid dan om de goede afweging te maken, niet voor mijzelf, maar voor de wereld, voor anderen.’ Ook zij bepleitte een kwetsbare opstelling bij het bedrijven van politiek. ‘Dan sta je open voor de belangen en ideeën van anderen en kun je beslissingen nemen die niet gericht zijn op het behalen van succes maar op het welzijn van anderen.’ Ook zij schetste Dag Hammarskjöld als een voorbeeld voor politieke leiders die op God durven te vertrouwen en ernaar streven het goede te doen.

‘En wat zou de opstelling van Dag Hammarskjöld in deze tijd zijn ten aanzien van IS?’, was een vraag vanuit het publiek. ‘Hij zou met ze praten’, meende aartsbisschop Hammar, ‘zoals hij bereid was met iedereen te praten. Alleen met de dialoog kunnen we vrede bereiken, nooit met geweld.’

Wat?

Quasimodolezing, donderdag 31 maart te Utrecht. Jaarlijks evenement dichtbij de tweede zondag van Pasen over een actueel thema op het snijvlak van geloof en samenleving. Onderwerp van deze tiende editie: ‘Moedig Leiderschap, Mystiek en politiek bij Dag Hammarskjöld’.

Wie?

Hoofdspreker was *the most reverend* K.G. (Karl Gustav Hilding) Hammar, voormalig aartsbisschop van kerk van Zweden in Uppsala en hoogleraar aan de universiteit van Lund. Coreferent was mevrouw drs. Carola Schouten, lid van de Tweede Kamer voor de Christen Unie.

Dag Hammarskjöld (*foto inzet*) was econoom en diplomaat, en lid van de Zweedse regering toen hij in 1953 tweede Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties werd. Hij boekte grote successen maar maakte ook vijanden door zijn streven om de VN te maken tot een onafhankelijk instrument voor vrede. Dit streven stond haaks op de belangen van grootmachten. In 1958 werd hij herkozen maar de prijs die hij moest betalen voor zijn dienst aan de vrede was hoog: in 1961, op vredesmissie tijdens de Congocrisis, werd het vliegtuig waarin hij zat, neergeschoten. Of dit een aanslag was en welke partij hier opdracht toe had gegeven, is nooit achterhaald.

Moedig leiderschap

Dag Hammarskjöld volgde zijn diepste overtuiging

Mary Hallebeek

nen. In zijn logeerkamer in de Republiek Congo werd een aantal pagina’s Zweedse vertaling gevonden van het boek *I and Thou* van Martin Buber, een Oostenrijks-Israëliësch-joodse godsdienstfilosoof. Ook in het vliegtuig bleek hij aan deze vertaling te hebben gewerkt. Het boek *Over de Navolging van Christus* van Thomas à Kempis had hij altijd bij zich. En in zijn appartement in New York werden dagboekfragmenten gevonden die later

zijn leven echt is geweest. Zijn politieke werk is een uitdrukking van zijn relatie met God.

In zijn opvatting zijn politiek en mystiek één, moet politiek streven samenhangen met persoonlijk geloof en is uiterlijke vrede alleen te bewerkstelligen door innerlijke vrede. Om dat te bereiken en om zo te leven, moet je de innerlijke leegte zoeken. Die leegte wordt dan gevuld met het geschenk van

Getuigen van de komende wereld

Een monastieke gemeenschap binnen de OK

Ward Cortvriendt

Tijdens de vespers voor de nieuwjaarsreceptie van dit jaar werd de Gemeenschap van de Goede Herder (in Temse, België) als religieuze gemeenschap opgenomen in het aartsbisdom Utrecht. Een tot nu toe unieke gebeurtenis. Niet voor de katholieke kerk als geheel, maar wel voor de kerk van de clerezie, c.q. de oud-katholieke kerk. De relatie tussen de Oud-Katholieke Kerk en religieuzen is immers historisch getekend en in eerste instantie 'heeft men het niet zo op religieuzen'. Daarvan was echter op die derde januari, en eerder al op de synode en bij andere ontmoetingen, niets te merken. Openheid, belangstelling en vreugde kenmerkten de contacten. Dat is mede te danken aan de beminnelijke, hartelijke en betrokken houding van de leden van de Gemeenschap van de Goede Herder.

Door de opname van deze gemeenschap is de Oud Katholieke Kerk van Nederland, naar mijn idee, vollediger kerk geworden. Ik schrijf dit wat stellig om een bruggetje te maken naar de vragen die er ook leven. *Waarom moet de kerk religieuzen opnemen? Wat voegt zo'n gemeenschap toe aan de kerk; wat hebben we aan elkaar en wat is het belang van een monastieke spiritualiteit voor onze kerk?* Belangrijke vragen, die het hart raken van het religieuze leven en van de kerk zelf. Ik wil proberen in kort bestek hierover iets te vertellen. En dat zal niet meevallen, want de geschiedenis van het religieuze leven reikt tot in een ver verleden. Geestelijk gezien - maar dat is speculatief en niet aantoonbaar - gaat het misschien wel terug tot aan de Essenen, een joodse religieuze groepering waarvan een deel in afzondering leefde bij de Dode Zee, al vanaf de tweede eeuw voor Christus. Hun leven werd gekenmerkt door lichamelijke en geestelijke zuiverheid, ascese, gemeenschappelijk bezit en gerichtheid op de komst van de Messias.

In de geschiedenis van de kerk begint de monastieke traditie zo ongeveer in het laatste kwart van de derde eeuw. Al eerder waren er gelovige

christenen die zich in de woestijn, in ieder geval buiten de bewoonde gebieden, terugtrokken om aan vervolgingen te ontkomen. Toen in de vierde eeuw het christendom in het Romeinse Rijk een aanvaarde en zelfs de voorgeschreven religie werd, verloor het een deel van zijn urgentie, zijn zuiverheid en getuigeniskracht. Daarmee was ook een eind gekomen aan de noodzaak van het 'bloedgetuigenis' (martelaarschap) omwille van het geloof. Mensen die het christelijk geloof in zijn radicaliteit wilden leven, trokken zich terug uit de wereld bij wijze van religieus getuigenis. In eerste instantie in de Egyptische en Syrische woestijn en in Klein Azië, maar later ook elders aan de randen van het Romeinse Rijk en, na het ineensinken van dat rijk, in eenzame streken, op hoge plekken en in nieuw te ontginnen gebieden verspreid over heel Europa, Noord Afrika en het Midden-Oosten. Wat begon als keuze van individuele kluizenaars werd in de loop van driehonderd jaar een wijdverspreide beweging van gemeenschappen van gereguleerd monastiek leven. Zij waren de bewaarplaatsen van christelijke cultuur, geletterdheid en gebed. Maar ook van evangelische radicaliteit in het hart van de kerk. Door al de wisselvalligheden van de kerkgeschiedenis, leefden zij de roeping van de kerk.

Het religieuze leven is ten diepste een keuze voor een leven onder het aspect van het *eschaton*, de komende wereld. Dat was het voor de woestijnvaders en -moeders(!), dat is het nog voor de monniken en monialen. Het ontmaskert de vaak

absolute aanspraken van de wereld. Het toont de wereld in zijn tijdelijkheid en betrekkelijkheid en verwijst naar de uiteindelijke bestemming van de mensengemeenschap. Het is wereldverzaking en wereldbekommernis. Ofwel: 'in de wereld, niet van de wereld'.

Het habijt, het gebed, de regel, de *lectio divina*, (aandachtige en indringende lezing van Gods Woord), de contemplatie en arbeid zijn daarbij oefeningen en hulpmiddelen. Zij vormen niet de essentie van het monastieke leven, maar het kan ook niet zonder. Monniken leven zoals de kerk moet leven, maar zij maken er zich geheel vrij voor, terwijl wij, gewone kerkgangers, ook met handen en voeten aan 'de wereld' gebonden zijn. In het hart van de kerk leven zij een evangelisch leven als verwijzing naar, als roeping tot, als herinnering aan en als gedenken van datgene waar het uiteindelijk om gaat.

Monniken en monialen voeden de kerk op hun eigen onmisbare wijze. Daarbij zijn het mensen van feilen en falen, net als wij, die delen in een roeping die ons vermogen te boven gaat. We rekenen met hen op Gods liefde, zoals het in de religieuze professie driemaal op steeds indringender toon biddend gezongen wordt: 'Neem mij op naar uw woord en ik zal leven, stel mij niet teleur in mijn verwachting'. Biddend verwachten en doen wat gedaan moet worden. Zo simpel is het.

(Ward Cortvriendt is bisschoppelijk gedelegeerde van de gemeenschap van de Goede Herder)

In 1977, op de vierde zondag van Pasen (de zondag van de Goede Herder) besloten twee benedictijnen te Dendermonde een nieuwe monastieke gemeenschap te stichten van broeders en zusters die het benedictijnse ideaal wilden beleven temidden van mensen en wonend tussen de mensen. Het was een hele uitdaging om dit ideaal midden in de wereld en niet in een gesloten gemeenschap te leven. Al vrij vlug was er belangstelling van zowel mannen als vrouwen om in verbondenheid met de eerste broeders dit ideaal te delen. Voor de meeste mensen was het wel even wennen om te zien dat er broeders en zusters in habijt in hun straat woonden en dat ze hen gewoon konden aanspreken en dat ze hun lief en leed deelden. Vooral na het jaar 2000 groeide de belangstelling. Deze groei maakte het noodzakelijk dat er een structuur opgezet werd die het leven en werken van de broeders en zusters in goede banen moest leiden. Al heel vlug heeft men werk gemaakt van constituties die de onderlinge verhoudingen en de vorming van nieuwe broeders en zusters regelen. Daarnaast werd er voor de materiële structuur een rechtspersoon opgericht. Benedictijnen zijn van oorsprong rooms-katholiek, maar voor de noodzakelijke kerkelijke inbedding van deze gemeenschap is men op zoek gegaan naar een kerk die zowel katholiek als inclusief moest zijn. Zo kwamen ze uit bij het oud-katholieke gedachtengoed, namen contact op met aartsbisschop Joris Vercammen, en werden in 2016 opgenomen in het aartsbisdom Utrecht

Voor informatie en verblijf www.goedeherder.be

Wijdingen, wijdingen, wijdingen Nieuw leven van en in de kerk

Er wordt wat afgewijd in de kerk de laatste tijd... Age Kramer werd op 30 januari tot priester gewijd in het bisdom Haarlem, Jutta Eilander (6 maart) en Leonie van Straaten (3 april) tot diaken in het Utrechtse en op 21 mei volgt nog de wijding van Helen Gaasbeek tot priester, ook in het bisdom Utrecht. En dan is de kerk ook nog eens een kerkgebouw rijker na de inwijding van de St. Augustinuskerk in Middelburg voor de statie Zeeland. Het zijn mooie tekenen van nieuw bloed en nieuw leven in de

kerk. Van een aantal gelegenheden zijn fotoreportages gemaakt, die u hier terug kunt zien:

Priesterwijding Age Kramer
<http://www.okkn.nl/pagina/3811>
Diakenwijding Jutta Eilander
<http://www.okkn.nl/pagina/3831>
Diakenwijding Leonie van Straaten
<http://www.okkn.nl/pagina/3839>
Wijding St. Augustinuskerk in Middelburg
<http://www.okkn.nl/pagina/3840>

Digibisschoppen Nieuwe websites en social media

De beide bisschoppen van de Oud-Katholieke Kerk hebben het initiatief genomen om meer bekendheid te geven aan hun persoon en werk. Via Facebook, Twitter en met een eigen subwebsite, gekoppeld aan die van de landelijke kerk, zullen ze de komende tijd meer laten horen en zien over hun activiteiten, agenda's, preken, toespraken en ontmoetingen.

Daarnaast gaat de aartsbisschop ook een open spreekuur instellen. Vanaf Pinksteren bestaat voor iedereen de mogelijkheid om op de woensdagmiddagen zonder afspraak het Bisschoppelijk Bureau te bezoeken en van gedachten te wisselen met bisschop Joris. Voorlopig gaat het om een experiment dat duurt tot kerst 2016, waarna het geëvalueerd en eventueel doorgezet wordt. Meer informatie, ook over evt. veranderingen i.v.m. vakanties en onontkoombare afspraken via de site van de aartsbisschop. U vindt de digitale uitingen van de beide bisschoppen hier:

Aartsbisschop Joris Vercammen:
<http://abvu.okkn.nl>
www.facebook.com/JorisAOLVercammen
www.twitter.com/JorisAbvu

Bisschop Dick Schoon:
<http://bvh.okkn.nl>
<https://www.facebook.com/DickJSchoon>

Officiële berichten

De Aartsbisschop van Utrecht heeft:

- Met ingang van 4 januari 2016 de zeereerwaarde heer J.A. van Handenhoven benoemd tot priesterliturg van de monastieke Gemeenschap de Goede Herder. Per diezelfde datum is de zeereerwaarde heer E.Th.F.M.Cortvriendt benoemd tot bisschoppelijk gedelegeerde van deze gemeenschap.
- Met ingang van 1 februari 2016 mw. P.M.C.M.van der Veer-Bouwman aangesteld als kerkmeester van de parochie van de H.H. Barbara en Antonius te Culemborg, voor de periode van vier jaren.
- Met ingang van 11 februari 2016 mw. J.D. Jaspers-Telgt eervol ontslag verleend als kerkmeester van de parochie van de H. Willibrordus te Arnhem.
- Met ingang van 1 maart 2016 de zeereerwaarde heer J.G. de Jager opgenomen in de Geestelijkheid van het Aartsbisdom Utrecht en hem per diezelfde datum benoemd tot rector van de Statie Friesland.
- Op 6 maart 2016 mw. J. Eilander-van Maaren tot diaken gewijd in de kathedrale kerk van Ste Gertrudis te Utrecht en per diezelfde datum opgenomen in de Geestelijkheid van het Aartsbisdom Utrecht.

De bisschop van Haarlem heeft:

- Met ingang van 1 maart 2016 mw. C.H.Gravemaker eervol ontslag verleend als kerkmeester van de parochie van de H. Agnes te Egmond.
- Met ingang van 1 maart 2016 de zeereerwaarde heer J.G. de Jager exeat verleend uit de Geestelijkheid van het Bisdom Haarlem.

Het Collegiaal Bestuur heeft:

- Met ingang van 1 maart 2016 dhr. L. Nieuwenhuizen, dhr. R. de Beer, dhr. E.M.P.P. Verhey, de zeereerwaarde heer prof.dr. P.B.A.Smit en de hoogerwaarde heer drs. W.B.v.d.Velde benoemd tot leden van de Biss.Cie. voor de Bibliotheken.

Namens het Collegiaal Bestuur,
M. Konings-Roobol, secretaris.

Agenda

10 april Utrecht

Namiddagconcert
Vocale verrassing met internationale allure
Het Olga Vocal Ensemble
<http://utrecht.okkn.nl/?b=1541>

28 mei 10:00 Kathedraal Haarlem

Ontmoetingsdag Anglicanen, Orthodoxen,
Orientalen en Oud-Katholieken 2016

3 juli

Summer School oud-katholieke theologie
<http://www.okkn.nl/?b=3795>

Nieuwe lectorencursus

In september 2016 zal er opnieuw een lectorenopleiding van start gaan. Daarom worden kerkbesturen en pastores opgeroepen om uit te zien naar parochianen die voor deze opleiding in aanmerking zouden komen. Het is een goede zaak dat er zich in de parochies meerdere lectoren bevinden. Zij kunnen de zorg voor de voorbeden in de zondagse dienst op zich nemen en verder op een geheel eigen wijze bijdragen tot de vitaliteit van de parochie.

Cruciale aspecten in een profielschets van de lector zijn: 1: een goede integratie in de parochie; 2: de waardering die door de medeparochianen wordt geuit, waardoor de dienst van de lector gedragen wordt door de eigen geloofsgemeenschap; 3: een open oog en oor voor wat de parochianen bezig houdt; en 4: een openheid voor wat er in de ruimere samenleving aan noden leeft. Meer informatie:
<http://www.okkn.nl/pagina/3824/>

Colofon

De Oud-Katholiek is een periodieke uitgave van de Oud-Katholieke Kerk van Nederland, verschijnt zeven keer per jaar en wordt verspreid op alle oud-katholieke adressen in Nederland.

Redactie

Yvonne van Doesum, Robert Frede, Inge van Maaren, Adrie Paasen, Louis Runhaar, Wietse van der Velde, Emile Verhey, Dio van Maaren.

Redactieadres

redactie@okkn.nl of:
Kamerlingh Onnesweg 167
1223 JE Hilversum

Vormgeving

Sync. Creatieve Producties, Hilversum

Productie

Nilsson, Goes
ISSN 0 167 3963

Redactiesluiting: 22 april 2016

De volgende Oud-Katholiek verschijnt begin juni.

Abonnement

Bent u niet oud-katholiek maar wilt u deze uitgave wel graag ontvangen? Voor € 25,- per jaar zenden wij u het blad graag toe. Een briefje met volledige adresgegevens kan naar: registratie De Oud-Katholiek, Koningin Wilhelminalaan 3, 3818 HN Amersfoort. Of: info@okkn.nl

Giften welkom op: NL68 INGB 0000 2250 00 t.n.v. Oud-Katholieke Kerk van Nederland te Amersfoort.

Verantwoording foto's (voor zover bekend):

Alle foto's: Dio van Maaren, m.u.v. p. 19 rechts: Wikimedia Commons.

DE ACHTERKANT

Mensen moeten zich thuis kunnen voelen in de kerk. De kerk is een herberg, dat heb ik nogal eens gezegd. Maar dat wil niet zeggen dat je in de kerk altijd je gelijk bevestigd krijgt. Een herberg is een uitnodiging tot ontmoeting. Ontmoeting met elkaar en ontmoeting met de Heer.

Joris Vercammen,
aartsbisschop van Utrecht

